

UM
RUM
E
EINZIA
UM

DIVITIARUM
EVANGELICARUM
Disquisitio XLVIII.

PRÆSIDE
CHRISTIANO GUEINZIO
Gymnasii Hallensis
Rectore

Respondente,
JOH'ANNE DRUDE
Hemipolitano Sax.

Dominica XVII. post Trinitatis.

A. O. R. clb. Isc. III.

HALLIS SAXONUM
Prelo Heredum Melchioris Oel-
schlegelij

ANALYSIS
EVANGELII

DOMINICA XVII. POST TRI-
NITATIS.

Luc. 14. à vers. 1. usq. ad 12.

Πεγοίμιον.

Egitur de Absolone quod con-
vivium paraverit, ut sese vindi-
caret in fratre Amnone 2. Sam.
13, 28. Et Antiochus & Pto-
meus consanguinei in una mensa colloquuntur
insidiantes sibi invicem Dan. 11, 27. Sic parat
convivium rex Phariseus & conviva insidi-
antur Christo, quemadmodum id uberius de-
claratur in Evangelio.

THE SIS I.

*In qua habetur primum ante accubi-
tum informatio, ubi iterum miraculosa hy-*

M m

dro-

dropici sanatio, cujus proponitur occasio. v. i. In quo circumstantia, & est tunc locus in genere: Accidit ut introiret in domum. Sanaverat quippe, uti habetur capite precedente in synagoga publice mulierem 18. annos à quodam infirmitatis spiritu incurvatam. Et cum malè haberet hoc synagoga principes, nec auderent tamen ipsum reprehendere, in privatū convivium ipsum vocant. Inde ita accidit ut ingressus fuerit. Neq; enim neglexit ullam occasionem ut iuvandi, ita informandi. Cura sanè ei erat animarum utilitas, & propterea ingressus est, inquit Theophylactus in hunc locum, 14. c.

2. In specie: cujusdam principis Phariseorum. Non enim omnes principes erant, cum Joh. 7, 32. primores & Pharisei expressè distinguantur. Talis ergo ipsum invitavit, vel Sanhedrim assessor, vel synagoga princeps. Et verisimile est fuisse illum Archisynagogum, quem paulò ante Christus dixerat hypocritam cap. precedente. Et quamvis sciverit Phariseorum morositatem & malitiam, erant enim progenies viperarum Matth. 3, 7. generatio prava Matth. 22, 39. tamen accedit ad convivium eorum, ut doceat licitum esse conversari cum malis, ut à malicia abducantur, quod
habet

habet Hieronym. in cap. 9. Matt. Ad peccatorum convivium Christus ibat, ut occasionem docendi haberet. ut eorum invitationes cum spiritalibus epulis compensaret. Neq; alia inibi referuntur, nisi quae Christus ipse dixerit aut fecerit, quaeve potentia illius doctrina fecerit, uti fecit Matth. 9, 10. cum Simone leproso Luc. 7, 36. cum Zachaeo Luc. 18, 5. Ita tamen, ut, licet cum illis versemur, inquit Chrysost. hom. 40. in Gen. nostram tamen custodiamus virtutem: sic eostrahentes ad nostram religionem & propter bonorum operum administrationem, doctrinae ejus autores simus. Quod si vero sine contumaces, discedamus eosq; vitemus Tit. 3, 10. Prohibet quidem Apostolus conversari cum malis, ad Thessal. 3, 14. sed loquitur de blasphemis, de seductoribus, uti in 1. ad Corinth. 5, 12. de extreme malitiosis & excommunicatis.

3. Tunc tempus: Sabbatho. Quo etiam licere instituere convivium exinde colligitur: at post sacra absoluta. Alias enim est potius profanatio quam sabbathi sanctificatio. Et quia non dedignatus est dominus, ut ait Augustin. serm. 41. de tempore. conversationem hominum, neq; ipsi debemus despicere. Benedictio siquidem divina Zach. 3, 10. si vocarit vir

Standi captare possent. Callidè reprehensionem ejus intendebat, habet Ericus in hom. de hoc Evang. Fuit ita convivium Thyesteum dum sub specie amoris & favoris insidias strunt: & cum submiserint vocem, septem abominaciones in corde ipsorum reperta Proverb. 26, 25.

6. Et hydropici presentatio. 2. In quo subjectum: Et ecce homo quidam hydropticus erat. Qui procul dubio erat adductus ab ipsis Phariseis ut Christo ansam præberent, & arguerent vel impietatis, vel impossibilitatis. Neq; enim fortuito occurrere potuit, neq; in privatam domum ad mensam usque percurrere. Quamvis alij arbitrentur ipsum bono animo accessisse & Christi auxilium etiam tacitum expectasse. Tacuit verò quia propria conscientia erat convictus se intemperantia sibi morbum attraxisse: licet ceteri afflicti & agroti vel clamarent, ut Cananea Matth. 15, 23. decem leprosi Luc. 37, 15. cæcus ante Iericho Luc. 18, 28. vel oraverint ut Regulus Ioh. 4, 47. leprosus Matth. 8, 2. vel lachrymarint, ut vidua Nainitica Luc. 7, 13. vel aliorum intercessione implorarint, ut servus per centurionem. Matth. 8, 6. Iairus pro filia Matth. 9, 18. discipuli pro Cananea Matth. 15, 23. Vel silentio ge-

sanavit eum. Cum ergo taceant, consentire videntur. Ideoque apprehendit ipsum omnipotentem suam virtute & potestate & sanavit. Est igitur consideranda Domini potestas: non enim humana ejus actio, uti habet Damasc. lib. 3. cap. 19. orthodoxæ fidei, est expers divina ejus operationis, nec divina humana, sed sicut ignita machæra dicimus unam incisam actionem & tamen alia est incisio, quæ propria est gladij, & alia ustulatio, quæ propria est ignis. Quippe Deitas & humanitas ita connexæ sunt, ait Leo epist. 83. c. 7. ut nec sine homine divina, nec sine Deo agerentur humana. Non igitur consideravit Dominus quomodo non offenderet ipsos, sed quomodo sanaret eum, qui cura sua indigebat. Oportet enim habet Theoph. nos ubi magna prospectat utilitas non curare insipientes, qui scandalizantur. Nec est benedictus dies, in quo nihil boni fieri solet.

16. Tum in dimissione: ac eum dimisit. Nec enim hydropicum vel ostentationis causa secum detinere, vel ad servitutem sibi reservare voluit, sed ad suos sanum ac latum dimisit, ut ostenderet gratis omnia se facere.

17. Et de sabbatho observando disputatio, in qua est Christi argumentatio. v. 5a
 11a

ipsum asinum erigere debuerunt, & bovem er-
 rantem in viam rectam deducere Exod. 23, 4.
 Et si pecora tibi sunt, attende illis Sirac. cap. 7.
 24. Sunt autem & ipsa bruta creatura Dei.
 ait Chrysoft. hom. 28. in Genes. & beneficio-
 rum Dei animalia etiam partem habent, dum
 iis Deus providet, Psalm. 36, 7. dum iis escam
 preparat Job. 39, 3. Ideoq; ita concludit: si li-
 citum est bovem aut asinum de vita periculi-
 tantem conservare die sabbati, multo magis li-
 citum est hominem sanare: quia uti illud mi-
 nus, ita hoc majus est, à minori ad magis conclu-
 dendum. Est enim homo prestantior (Matt. 12,
 12.) animantibus: namq; Deus omnia propter
 hominem fecit, habet Chryl. Hom. 16. ope-
 ris imperf. hominem autem propter seipsum.
 Ideoq; idem monet Orat. 5. advers. Judæos.
 tu, cum videris aliquem curatione vel corpo-
 ris vel animi egentē, ne dixeris apud teipsum:
 quare illū aut illum non curaverunt? Sed fe-
 stinas ante alios. Itidem & de fratribus colla-
 psis cogita, putatoq; te thesaurum reperisse oc-
 casionem illis medendi. Beatus enim qui intel-
 ligit super egenum & pauperem. Additur ve-
 rò in sabbato. Ut ostenderet se esse dominum
 sabbati, quia malè celebrat sabbatum, qui ab
 operibus bonis vacat habet Prosp. in sent. 114

21. Et

21. Et Pharisæorum tacita approbatio. v. 6. In quo subiectum negativè, quoad effectum: & non poterant ad hæc respondere. Nihil enim habebant quod ex adverso exciperent, ideoq; comprobatur. Observatores ergo hos Pharisæos convincit, habet Beda, ut eosdem etiam avaritia condemnet. Si vos, inquit, in sabbato bovem, aut asinum, aut aliud quodlibet animal in puteum decidens eripere festinatis, non animali, sed vestra avaritia consulentes: quanto magis ego hominem, qui multo melior est pecore liberare debeo. Ecce enim qualis perversitas, inquit Bernhardus lib. 4. ad Eugen. cadit asina & est qui sublevet eam, perit anima & non est qui reputet. Idq; quod aurum plus amant homines quam hominum animas, Matth. 8, 22.

22. Post accubitum de non eligendo in convivio primo loco, seu de demissione nostri tractatio, cujus describitur occasio, quæ est Pharisæorum elatio. v. 7. In quo causa impellens, quæ præmittitur in genere causa: dicebat autem. Cum enim esset in convivio, & miraculum edidisset, statim ubi dominum Pharisæi ingressus priusquam ad mensam discubisset, Pharisæiq; nihil respondere potuissent, ipse ad aliam materiam devenit.

23. Et

23. Et objectum: ad invitatos. *Arrepta occasione postquam sanaverat hydropticum & docuerat Phariseos, quod bonum sit in sab- bato benefacere, non tacuit, sed dixit presen- tibus.*

24. In specie, quoad modum: tūm pa- rabolam. *Ex vulgari etiam vita sumtam, ubi pro doctrina sive morali sumitur.*

25. Tūm intendens. *Secum observans ut qui antea ipsum Dominum observaverant, ideoq; vicissim illos observat. Eoq; docet non omnem observationem in vitio esse, praesertim si honesta disciplina sit adjumentum: ut Josephi exemplū satis comprobat Genes. 37, 11. sed per parabolam facit, quia facilius penetrant verba mollia quā astra, & plus proficit amica cor- rectio, quā turbulenta accusatio, illa pudorem incutit, hac indignationem movet, inquit Ambros. Luc. 17.*

26. Exponitur quoad ambitionem: quomodo primos accubitus eligerent. *Nam alias amabant eos Matt. 23, 6. Marc. 12, 38. Et licet alibi severius damnaverit Luc. 12, 17. hic tamen ita ut curavit tumorem ventris in hydroptico, & modo pellat tumorem mentis in Phariseis: quia medicus hic sanare debebat totum hominem Joh. 7, 23. Ut itaq; perstringe-
ret*

ret fastum parabola intendit, quo modo Deus pater istos invitarit ad nuptias agni, sed affectabatur primum locum. Ut ita videas cœnas Christi quales sint, inquit Theophyl. nempe in utilitatem animæ, & non satietatem ventris vertuntur. Videns autem eos de primo accubitu tumultuari, sanat & hanc affectionem, quæ non parva, sed magna, & vix effugabili causa incipit, inani inquam gloria. Sunt quidam gradus inter homines in civitate, & debetur honor, cui debetur Rom. 13, 7. sed nemo debet superbire & affectare, sed alterum honore prevenire Rom. 12, 10.

27. Quoad orationem: dicens ad illos. Quod repetitur, ne quis arguat ipsum non debuisse, & indignum fuisse magnificentiæ Dei. Imò maxime, si quidem medicus, qui pollicetur sanare podagram, etiam non dedignatur sanare mentis dolorem. Oportebat igitur humilitatis doctorem, & principem & consummatorem omnes ramos inanis gloriæ amputare. Et hoc quoque expende, si non fuisset tempus mensæ, de hoc non disseruisset Dominus, relicto de aliis rebus sermone, esset forte reprehensionis locus: nunc verò quia hora cœnæ & ambitionis morbus miseris turbans ante oculos Salvatoris versabatur, tempus erat admonitionis, habet Theoph. in Luc. 28, Si-

28. Signidem melior est manifesta increpatio quam amor absconditus: melior vulnera diligentis, quam dulcia oscula odio habentis, Prov. 27, 5. Et melior est misericors increpatio quam adulatio. Oleum contra peccatoris blandimentum est adulatoris, ait August. lib. contra Fulg. Donatist. Interim attendenda est temporis oportunitas Eccl. 3, 1. Ideoq; raro Et in magna necessitate, quod ait August. lib. 2. de serm. Domini in monte, oburgationes adhibenda sunt: Et homo sapiens tacebit, quoad opportunum fuerit, Sirac. 20, 7. Etiam persona observanda: est enim vir improbus qui procaciter vultum suum obfirmat, Prov. 21, 29. Deniq; mens corripientis etiam attendenda, ut corripiat in misericordia Psalm. 141, 5. Quicquid lacerato animo dixeris, punientis est impetus non charitas corrigentis, habet Augustin. cap. 6. Epist. ad Gal. Neq; debet vitia aliena corrigere, monet Isidorus lib. 3. c. 32. sentent. qui adhuc vitiorum contagionibus servit. Improbrum est enim arguere quemquam in alio, quod adhuc deprehendit in semetipso.

29. Et forma ubi quid fugiendum dehortatio v. 8. In quo antecedens: cum invitatus fueris ab aliquo ad nuptias. Sive ad aliud quopiam solenne convivium per synec-

N n dochen

dochen species, uti fieri solet, & tūm temporis etiam factum est. Beda verò mysticè de spiritalibus nuptiis & convivio exponit.

30. Consequens partim per admonitionem à loco: Ne accumbas in primo loco. Descendit quippe Christus de cælo, non quidem hanc præcipuè ob causam, ut doceret civilem honestatem, ipsi etiam humane rationi cognitam. Maxime verò omnium, ut doceret veram & cælestem justitiam humane rationi absconditam; interim tamen interdum etiam talia proponit, ut significet non displicere civilitatem Deo: siquidem omnia fieri debent inter Christianos ordine & decenter. COL. 14. 40. Atq; hoc civilitatis est. Non mediocrem, non etiam penultimum, non ipsum saltim inter novissimos eligere locum nos voluit, habet Bernh. serm. 37. super cant. sed recumbe in novissimo loco, ut solus videlicet omnium novissimus sedeas, teq; nemini non dico, preponas, sed nec comparare presumas.

31. Intelligitur verò hoc loco non ficta, sed vera humilitas: qui enim loco se humiliat, & se corde effert culpandus imprimis, monet Chrylost. hom. 73. in Matth. Observent clerici hæc, etsi minima esse videantur. Magnorum tamen sunt causa malorum. Nam & ci-
vita-

vitates & Ecclesias sæpè numero evertunt: propterea nec à lachrymis abstinere possum, cum primos istos confessus & salutationes audiam, ac in mentem veniat, quot quantaq; hinc mala in Ecclesia Dei orta sunt. Audiens, habes idem Hom. 43. in cap. 23. Matth. oper. imperf. laudabile esse in ultimo loco discumbere, discumbit post omnes, & non solum tunc cordis jaëtantiam non dimittis, sed adhuc aliam jaëtantiam humilitatis acquirit: ut qui vult videri justus, etiam humilis videatur ab aliis,

32. Et ratio à possibili: ne fortè honoratio te sit invitatus ab illo. Quamobrem, inquit Bernhard. serm. 37. super cantic. noli te comparare majoribus, noli minoribus, noli aliquibus, noli uni! Quid scis enim ò homo, si unus ille, quem fortè omnium vilissimum atq; miserrimum reputas, cujus vitam sceleratissimam & singulariter foedissimam horres, & propterea illum putas spernendum: non modò præ te quò fortè jam sobrie, & justè & piè vivere te confidis, sed etiam præ ceteris omnibus sceleratissimis, tanquam omnium sceleratissimū: Quid fors inquam, si forte melior & te & illis mutatione dextera excelsi, in se quidem futurus sit, in Deo verò jam sit.

33. Et adhibita prosopopœia à consequenti de loco deturbatio. v. 9. in quo factum: & veniens is, qui te & alium vocavit. Nempè qui convivium aut nuptias instituit, penes quem est pro ratione circumstantiarum, hunc vel illum præferre, simulq; pro lubitu, modo non fiat cum dedecore, invitatos disponere.

34. Et dictum, quod continet tùm mandatum: da huic locum. Dum disponit tanquam rex convivij. Hospes enim passivus non debet esse licitus, sed activus.

35. Et eventum indecorum: & tunc incipias cum rubore extremum locum tenere. Ergò ne dis querere incipias, monet Beda, quod tibi servatur in fine. Satius enim est exaltari quam degradari, & quidem in publico conventu: affectant enim pleriq; non ultimum, sed primum locum.

36. Et quid faciendum adhortatio, cujus ratio. v. 10. In quo iterum antecedens: quin potius cum vocatus fueris. Siquidem non tantùm docet quid fugiendum, verùm etiam quid faciendum.

37. Et consequens, ibi mandatum: accumbe in novissimo loco. Non ergò jubet quo non accedamus convivium dum & ipse accessit; neq; quo non accumbamus, sed ut novissi-

vissimum locum occupemus. Atq; ita est cancellata connexio exaltationis & humiliatonis, ait Bernhardus in serm, de verbo Domini: omnis qui se extollit.

38. Et argumentum per prosopopœiam quoad effectum: ut cum venerit, qui te incitavit. Sive hospes, sive paterfamilias ipse, seu cuius officium disponere.

39. Quoad dictum per mandatum: dicat tibi, amice, ascende superius. Quia honoratiora loca honoratioribus sunt tribuenda Rom. 13, 7. dum senes honorandi Levit. 19. 32. qui scientia praeeditus sine inani gloria Philipp. 2. 3.

39. Et eventum ab honoratione: tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Non enim acceditur ad altitudinem nisi per humilitatem, habet Prosper. in sent, 88.

41. Et comprobatio à contrariorum subjectorum contrariis accidentibus. v. II. In quo partita de superbis, quorum præponit factum: Nam omnis qui se extollit. Hoc est majora sibi, quam decet, tribuit vel ob dotes suas, vel ob alia.

42. Et eventum: humiliabitur. Non quidem hoc pertinet ad effectum, qui nullus est, sed ad affectum, qui stultus est. Quantos

N n 3

enim

enim vel videmus humiliatos, inquit Bernhard. sed non humiles. Ut vel propterea & arrogantia & ambitio sit fugienda. Videatur Pharaon Exod. 2, 2. Nebucadnezar Dan. 5, 20. Herodes Act. 12, 22.

43. Partim de humilibus, quoad subiectum sive factum: qui se humiliat. Id est qui infirmitatem & indignitatem suam agnoscit.

44. Et eventum: extolletur. Quid dubitamus igitur, inquit Augustin. Redemptori nostro officium humiliatis offerre? Humiliae certe & extollit veritas. Significat vero non omnem exaltandam esse humilitatem, sed eam tantum, quae de voluntate venit, non ex tristitia, nec ex necessitate. Nec enim per contrarium omnis qui extollitur humiliandus erit: sed tantum qui se exaltat humiliabitur: nimirum ob voluntariam vanitatem. Ita ergo non qui humiliatur, sed qui sponte se humiliat, exaltabitur: utique ob meritum voluntatis, habet Bernhardus super Canticum serm. 34. Propterea, ut idem sermone secundo de ascensu Domini ait, dilectissimi perseverate in disciplina, ut per humilitatem ad sublimitatem ascendatis, quia haec est via, & non est alia praeter eam. Qui aliter vadit, cadit potius quam ascendit: quia sola est humilitas, quae exaltat.

sola

sola quæ ducit ad vitã. Inde humilitatis plantam diligamus, cuius fructus cælum. Fugiamus animos ruinae expositos. Credamus dicenti qui se exaltabit humiliabitur, Basili. orat. 28.

N O T Æ.

I. M Anducare panem.) Considera benignitatem Christi non refugientis consortium improborum; ut discas non esse semper malorum conventum fugiendum, sed laborandum ut fiant meliores.

II. A Pprehendit hydropicum) Considera Christi charitatẽ in sanando agroto; ut discas eandem curam in curando tumore mentis esse necessariam.

III. Q U i se exaltat humiliabitur.) Considera illũ verẽ humilẽ, qui se humiliat; ut discas probare humilitatẽ tuam, si magnus esse volueris apud Deum.

C A S U S.

An die sabbathi etiam profana tractanda?

N on videtur: 1. Quia scriptura prohibet, Exod. 31, 5. & 35, 15. Jer. 17, 21. Lev. 23, 3.
2. Jura volunt ut omnes iudices, urbanaq; plebes, & cunctarum officia quiescant l. 3. C. de feriis. Nec voluptatibus aut ullis exactioinum vexationibus eum occupabunt l. fin. C. ibidẽ.

Nov.

Sub lucis Druides tractabant sacra, nec ullo
Tentabant alio mystica sacra loco.
Istis sunt gemini Pharisei: Conciba Christus
Dum factus, Christi singula facta notant.
En aderat quidam simul hic hydropicus; iste
Venerit an casu, jussus an iste, latet.
Inde tamen dixit Jesus: Vos dicite cuncti
An sanare licet sabbata quando sacra?
Ast illi tacuere: sed ipse prehendit hydrope
Aegrum, quem sanat mittit inde domum.
Addens: in puteum si bos, si lapsus a sellis,
Nonne statim festo quis trahit inde die?
Rursus at obticuere, nec unum dicere verbum
Ausu; nec poterant verba referre modo.
Ut verò notat accubitus ambire supremos
Quosdam, cum simili talia verba refert,
Si fueris sponsi convivæ vocatus, ibidem
Ne primas capias, major adesse potest.
Venerit ac hospes dicturus: cede! rubere
Cogeris, ac inum rursus habere locum.
Quin potius sedeas extrema sede, vocato
Scandere tunc sursum gloria major erit.
Omnis dejicitur quoniam, quicumq; superbit:
Ast humilis contra tollitur. Inde decus.
Talia nunc repetens proponit DRUIDIUS.
Æquè
Prestet! quàm Druides gratior ipse erit,
testatur

GUEINZIUS.

02 A 572
(1/2)

ULB Halle 3
003 808 483

10 17

EVANG.

CHRIST

HALL

Q2 C

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

Inches
Centimetres

Farbkarte #13

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

B.I.G.

ARUM
LICARUM
XLVIII.

SIDE
GUEINZIO

Hallensis

tore

dente,

E DRUDE

tano Sax.

. post Trinitatis.

o. Isc. III.

AXONUM

Melchioris Oel-

legely